کتاب راهنمای مقدماتی

روزنامه نگاری داده

معهد
الجزيرة للإعلام

کتاب راهنمای مقدماتی

روزنامه نگاری داده

معهد
الجزيرة للإعلام

فهرست مطالب

۱. مقدمه ۱

۲. بیان روایت های گفته نشده ۳

الف) روزنامه نگاری داده چیست؟ ۴
ب) پنج باور غلط در مورد روزنامه نگاری داده ۶
ج) جستجو کردن برای حقایق ۷

۳. فرایند روزنامه نگاری داده ۹

الف) ترسیم نقشه ی راه ۱۰
ب) دریافت اطلاعات ۱۱
ج) پالایش و تجزیه تحلیل ۱۲
د) ارائه ی گزارش ۱۳

۴. نمونه هایی از جهان عرب ۱۴

الف) الجزیره ۱۵
ب) نون پست ۱۷
ج) حبر ۱۹

۵. چگونه شروع کنیم ۲۱

الف) پر کردن شکاف بین تحریریه و فن آوری ۲۱
ب) توسعه یک تیم موفق ۲۳

۶. ابزارها و مجموعه داده ها ۲۵

۱. مقدمه

روزنامه نگاری داده یک حوزه ی رو به پیشرفت از روزنامه نگاری است که به طور فعالانه ای به دنبال تحلیل و تفسیر اشکال مختلف داده برای بیان یک رویداد است.

بیش از نیمی از سازمان های خبری در آمریکا و اروپا در حال حاضر حداقل یک «روزنامه نگار داده» اختصاصی دارند که در اتاق خبر آنها مشغول به کار است.

مجموعه ای از اتاق های خبر با «روزنامه نگار داده» اختصاصی

همچنین در حال حاضر بیش از ۲۰۰ برنامه و عنوان درسی مرتبط با روزنامه نگاری داده در دانشکده های روزنامه نگاری در سراسر جهان در حال تدریس است. این برنامه ها تدارک دیده شده اند تا روزنامه نگاران را برای موج جدید روزنامه نگاری تحلیلی و مسئولیت پذیر محور، آماده سازند.

بعنوان شهروند عادی جهان، زندگی هر روزه ی ما، بیشتر و بیشتر تحت تاثیر رایانه ها و داده ها قرار دارد. به منظور پاسخگو نگه داشتن صاحبان قدرت، روزنامه نگاران باید بوسیله ی مهارت ها و ابزارها توانمند شوند تا بتوانند از این داده ها استفاده کنند.

ما با کارکردن بر روی مطالعات موردی واقعی در الجزیره، امیدواریم که مقدمه ای مختصر و کاربردی از روزنامه نگاری داده آنگونه که از دریچه ی نگاه یک مخاطب عرب دیده میشود در اختیار خوانندگان قرار دهیم.

این کتاب راهنما فراتر از جزئیات فنی خواهد رفت و بیشتر بر این متمرکز خواهد شد که به شما کمک کند تا در مورد بیان موضوعات بشری که در لابلای داده ها پنهان شده است نقادانه و خلاقانه بیاندیشید.

خواه شما یک روزنامه نگار باتجربه باشید یا مبتدی، این کتاب راهنما برای شماست.

بدینوسیله از آقای هادی سجادی راد بخاطر تلاشهای داوطلبانه وی در ترجمه این راهنما و ارائه آن به خوانندگان فارسی زبان که راه ما را برای دستیابی به گروه جدید و مهمی از مخاطبان یعنی روزنامه نگاران حرفه ای، باز می کند نهایت تشکر و قدردانی بعمل می آید.

مجموعه ای از دانشگاه ها که دارای برنامه و واحدهای درسی مرتبط با روزنامه نگاری داده هستند

۲. بیان روایت های گفته نشده

در اصل، قواعد روزنامه نگاری داده و روزنامه نگاری سنتی یکسان هستند. هر دو مشتمل بر پرسش سوالاتی برای ترسیم تصویری راستین و دقیق از جهان هستند.

در مورد رسانه های سنتی، اطلاعات معمولاً از داستان شخصی یک فرد بدست آمده است. (یک منبع داده). روزنامه نگاری داده با سوالاتی که از گروهی از منابع داده (داستان تعداد زیادی از افراد) می پرسد یک گام فراتر می رود.

این رویکرد می تواند به آشکار ساختن بخش بزرگتری از یک ماجرا کمک کند.

> روزنامه نگاری داده، فصل مشترک بین روزنامه نگاری و تحلیل داده ها است – که اغلب از طریق استفاده از تکنولوژی محقق میشود

الـف) روزنامـه نـگاری داده چیســت؟

وقتـی مـردم عبـارت «روزنامـه نـگاری داده» را مـی شـنوند، اغلـب بـه طـور ناخـودآگاه بـه جـداول و اینفوگرافیـک فکـر مـی کننـد.

امـا روزنامـه نـگاری داده یـک حـوزه گسـترده تـر از آن اسـت. ایـن امـر بـه یـک فرآینـد یکپارچـه از اسـتنباط معنـی از داده هـا بـرای تولیـد یـک گـزارش خبـری اشـاره دارد- و نـه فقـط خروجـی بصـری.

یـک گـزارش متنـی کـه بـر تفسـیر و تحلیـل داده هـا اسـتوار اسـت نمونـه ی بهتریسـت از روزنامـه نـگاری داده تـا صرفـاً یـک اینفوگرافیـک بـا دهها عـدد بـی معنـا. در ایـن میـان عنصـر کلیـدی ایـن اسـت کـه از داده هـا سـوال بپرسـیم، آنگونـه کـه گویـا بـا آنهـا مصاحبـه کـرده ایـم.

به طور خلاصه:

روزنامـه نـگاری داده یـک نـوع از روزنامـه نـگاری اسـت کـه در آن، موضـوع مصاحبـه، داده اسـت.

این بدان معنا است که موضوع روزنامه نگاری داده غالباً از نظر بستر، مستقل است.

ویدئو

نقشه

مقاله

نمودار

خروجی شما می تواند در هر یک از اشکال نقشه، ویدئو، جدول، مقاله ی مکتوب و حتی پست های رسانه های اجتماعی باشد. این ویژگی به شما اجازه می دهد که در تولید خروجی های خود بسیار خلاقانه عمل کنید و محدود به یک ابزار یا وسیله خاص نباشید. این رویکرد چند سطحی، بخش بسیار مهمی از تولید محتوای دیجیتال است.

گزارش های داده محور این قدرت را دارند که با قابل درک کردن دنیای غنی شده از داده‌ای که ما در آن زندگی می کنیم به مخاطبان جدید دستیابی و با آنها ارتباط برقرار کنند.

بسیار مهم است که به خاطر بسپاریم که روزنامه نگاری داده به معنای استفاده از فن آوری های جدید و خیره کننده نیست، بلکه در مورد استفاده از تکنولوژی برای کمک به استخراج اطلاعات متنی قابل درک برای خوانندگان شماست.

ب) پنج باور غلط در مورد روزنامه نگاری داده

ما از چند نفر از روزنامه نگاران عضو اتاق خبر خود خواستیم تا برخی از بزرگترین باورهای غلط درباره آنچه روزنامه نگاران داده انجام می دهند را به اشتراک بگذارند. این چیزی است که آنها برای گفتن داشتند:

باور غلط	واقعیت
روزنامه نگاری داده، روایت هایی «تک بعدی» تولید می کند و به مردم (انسان ها) اهمیتی نمی دهد.	برعکس، روزنامه نگاری داده به داستانهایی مربوط می شود که مستقیماً بر زندگی مردم تأثیر می گذارند. بسیاری از داستانها در روزنامه نگاری داده این توانایی را دارند که نه تنها موضوعات انسانی را بیان کنند، بلکه آنها را در بستر گسترده تری به نمایش بگذارند.
روزنامه نگاران داده به معنای واقعی روزنامه نگار نیستند، بلکه آنها فقط به اعداد و ارقام علاقمند هستند، نه بیان روایت های مطبوعاتی.	کار روزنامه نگاران داده به بررسی کردن حجم زیادی از داده ها و مشخص نمودن جهت گیری های کلی آنها محدود نمی شود، زیرا آنها معمولاً از زاویه جدید و خلاقانه ای به گزارش های مطبوعاتی می پردازند که تعامل گسترده تری با مخاطبان را تضمین می کند.
روزنامه نگاری داده برای متخصصان برنامه نویسی و طراحی مناسب است.	این درست است که متخصصان برنامه نویسی و طراحی ممکن است در ساخت روایت های داده محور کمک کنند، اما بخش عمده ای از کار همانند روزنامه نگاری سنتی، بر اساس درک بخش نوشتاری موضوع است. تا زمانی که روزنامه نگار به جستجوی موضوعات جدید بپردازد و مایل به همکاری با دیگران باشد، این بدان معنی است که وی می تواند یک روزنامه نگار داده ی خوب باشد.
روزنامه نگاری داده فقط به معنای تهیه نمودارهای آماری و اینفوگرافیک است.	اینفوگرافیک یا نمودار آماری را نمی توان «روزنامه نگاری داده» نامید اگر مبتنی بر یک روایت مطبوعاتی نباشد. هر پروژه ای در روزنامه نگاری داده باید شامل تولید یک گزارش بر اساس مجموعه ای از داده ها باشد.
روزنامه نگاری داده، پر هزینه و زمان بر است.	در شبکه الجزیره، ما با استفاده از تلفن همراه، دوربین و رایانه پروژه هایی را در قالب روزنامه نگاری داده تولید کردیم و این آثار جوایز معتبر کسب کردند. درست است که برخی از پروژه های تحقیقاتی طولانی مدت به زمان و منابع زیادی نیاز دارند، اما رویداد های روزانه ی بسیاری هم وجود دارد که در اتاق های خبر تولید می شوند و فقط به تجزیه و تحلیل و ارائه داده ها به مناسب ترین روش نیاز دارند.

ج) جستجو کردن برای حقایق

انتشار اطلاعات نادرست در فضای آنلاین، مشکل بزرگی را برای مصرف کنندگان اخبار ایجاد کرده است.

برای اینکه مخاطب شما به گزارش های آماری شما اعتماد کند، لازم است درست مانند هر منبع اطلاعات دیگری با منابع داده خود برخورد کنید.

این بدان معناست که شما باید صحت و دقت داده های جمع آوری شده را تأیید کنید، زیرا هر داده ای مساوی با حقیقت نیست!

نکاتی برای یافتن داده های معتبر:

۱- از منابع معتبر استفاده کنید

یافتن منابع خوب برای داده ها می تواند دشوار باشد. با این حال، همواره بهتر است که از یک منبع داده که به آن اعتماد دارید استفاده کنید هرچند آن منبع کامل نباشد تا اینکه بخواهید کورکورانه از یک مجموعه داده کامل اما غیر قابل اعتماد استفاده کنید.

۲- برقراری ارتباط بین مجموعه داده ها

همواره لازم است پیوند بین داده های شما با اخبار، گزارش ها یا داده های دیگر برقرار شود، زیرا این کار در هنگام تجدید نظر و تحلیل داده ها باعث صرفه جویی در وقت و تلاش زیادی می شود.

۳- مراقب داده های منسوخ و ناقص باشید

همانطور که اطلاعات منسوخ می شوند، داده ها نیز منسوخ می شوند. همیشه سعی کنید مناسب ترین و به روزترین مجموعه داده را پیدا کنید تا مطمئن شوید روایت شما به بهترین وجه واقعیت های فعلی را نشان می دهد.

> **داده ≠ حقیقت**

۴- روشهای جمع آوری داده ها را بیاموزید

در اکثر موارد، مسئول جمع آوری داده های خام، افراد عادی هستند. برای جلوگیری از خطاهای غیر ضروری همیشه از خود بپرسید که چگونه این داده ها جمع آوری شده و واقعاً چه چیزی را نشان می دهد؟

۵- عواقب بکارگیری داده ها اشتباه چیست؟

خبرهای مبتنی بر داده از مزیت بزرگی نسبت به اخبار سنتی برخوردار هستند، زیرا می توان آنها را بیطرفانه تصدیق و تأیید کرد. اگر از صحت برخی از داده های موجود مطمئن نیستید با افراد یا سازمان هایی که آن را تولید کرده اند صحبت کنید.

برای کمک به ایجاد اعتبار و شفافیت در بین خوانندگان خود، ایده خوبی است که امکان دسترسی به منابع داده های خام خود را برای عموم فراهم کنید. این امر امکان ایجاد یا افزایش اعتبار کارهای شما نزد دیگران را فراهم می سازد.

به یاد داشته باشید:

دروغ گفتن با داده ها آسان است، اما دروغگویی بدون آن به مراتب راحت تر است!

۳. فرایند روزنامه نگاری داده

اکنون که شما درک پایه ای از مفهوم روزنامه نگاری داده پیدا کردید، بیایید نگاهی به نحوه انجام آن بیندازیم.

با توجه به تجربه خود ما در این زمینه، می توان گفت بهترین گزارش های داده محور از ابتدا با یکسری سوالات آغاز می شوند.

به عنوان مثال - «چند نفر تحت تأثیر... قرار گرفتند» ، «بیشترین موارد... در کجا قرار گرفته اند؟» یا «آیا این یک الگوی قابل تعمیم است؟»

با تمرکز روی اولین سؤالات مطرح شده و سپس جستجوی داده ها برای یافتن پاسخ، احتمال زیادی وجود دارد که گزارش شما تأثیر واقعی بر روی مردم داشته باشد و باعث در امان ماندن آنها شود.

فرایند تولید روزنامه نگاری داده (۴ مرحله)

مرحله ۱:
ترسیم یک گزارش

ماده اصلی تشکیل دهنده یک گزارش داده-محور موفق، خلاقیت است.

داده به خودی خود یک گزارش خبری نیست. این امر مستلزم آن است که به طور خلاقانه در مورد آنچه که به مخاطب شما مرتبط است و آنچه نیست، فکر کنید.

از طرف دیگر، یک ایده خبری عالی اما بدون داده نیز یک روایت داده محور نیست.

در اغلب موارد رسیدن به یک تعادل بین موضوعی که می خواهید به آن بپردازید و داده هایی که در اختیار دارید نیازمند آزمون و خطاست.

اشتباهی که بسیاری از روزنامه نگاران داده که بی تجربه هستند مرتکب می شوند این است که فکر می کنند برای بیان یک موضوع، الزاماً نیاز به تحلیل مجموعه داده های بزرگ دارند. راهکار بهتر این است که با مجموعه داده های کوچکتر شروع کرده و به مرور زمان آنها را توسعه داد. این روش اشراف نویسنده بر داده ها را افزایش داده و این اطمینان را می دهد که بیش از پیش تلاش صورت گرفته تا موضوع به درستی تفسیر گردد.

چه عواملی باعث ایجاد یک گزارش داده-محور خوب می شود؟

۱. گزارش های متنی و قابل درک

همانطور که تاکنون چندین بار ذکر کردیم، گزارش های داده-محور باید بر بیان یک ماجرا متمرکز شوند. برای جذب مخاطبان بیشتر، این گزارش ها باید دارای ارزش خبری و حول یک موضوع مشخص باشند. مطلوب ترین گزارش ها آنهایی هستند که داده ها را در لابلای تاروپود خبر قرار داده تا ضمن فراهم کردن بستر برای فهم کامل تر، به آن موضوع یا مشکل معنا ببخشند.

۲. گزارش های تو در تو یا پیچیده

اخباری که دارای پیچیدگی آماری هستند، سوژه های خوبی برای روزنامه نگاران داده هستند. با تحلیل و تفسیر درست، روزنامه نگاران داده می توانند یک خبر پیچیده را به چیزی تبدیل کنند که برای خوانندگان به راحتی قابل هضم باشد.

۳. گزارش های اکتشافی یا تعاملی

گزارش های تعاملی می توانند به شخصی سازی یا ایجاد علاقه مجدد به یک رویداد در حال وقوع کمک کنند. این نوع گزارش ها به خوانندگان خود اجازه می دهند در درون مجموعه داده ها به جستجو یا فیلتر کردن اطلاعات بپردازند. در حالیکه فراهم کردن امکان دسترسی به داده های خام برای خوانندگان می تواند مفید باشد، شما همیشه باید تلاش کنید تا این داده ها را در قالب یک روایت خبری ارائه بدهید.

۴. گزارش های تحقیقاتی

بسیاری از پروژه های روزنامه نگاری تحقیقاتی شامل تجزیه و تحلیل مجموعه بزرگی از اسناد یا داده ها برای درک دلیل و چگونگی یک رویداد است. روزنامه نگاران داده می توانند در استخراج و تجزیه و تحلیل این اطلاعات به منظور اطلاع رسانی به مردم نقش اساسی داشته باشند.

به خاطر داشته باشید:

قرار نیست هر گزارشی به یافتن ابعاد پنهان یک موضوع در بین داده ها بپردازد، گاهی اوقات شما می توانید از داده ها فقط برای غنی سازی درک یا تجربه ای که از موضوع خود دارید استفاده کنید.

مرحله ۲:

دریافت اطلاعات

در اغلب موارد از پیداکردن منبع برای داده های خوب به عنوان بزرگترین چالش روزنامه نگاران داده در جهان عرب یاد می شود. اگرچه این مشکل مختص روزنامه نگاران عرب نیست، اما مانع مضاعفی برای پذیرش گزارش نویسی داده-محور در اتاق های خبر ایجاد می کند. نمودار زیر نکاتی را در مورد نحوه ی پیداکردن داده های مناسب برای گزارش شما ارائه می کند.

چگونه می توانم داده های مناسب را برای گزارش خود پیدا کنم؟

نحوه یافتن داده ها

موتور جستجو/رسانه های اجتماعی

کارتان را با جستجو و تحقیق در مورد موضوعتان در فضای اینترنت شروع کنید.

سعی کنید از تکنیک های جستجوی پیشرفته استفاده کنید از جمله:
"کلیدواژه" Filetype:pdf یا filetype:xls یا filetype:csv

درخواست اطلاعات از منبع

در اغلب موارد دولت ها و یا سازمان ها، مجموعه داده های خود را بصورت آنلاین منتشر نمی کنند. در اینصورت تلاش کنید با مدیر وبسایت تماس بگیرید یا یک نامه درخواست رسمی ارسال کنید.

جمع آوری داده های خودتان

در بسیاری از موارد ممکن است مجموعه داده های مورد نیاز برای پوشش موضوع گزارش شما وجود نداشته باشد.

جمع آوری داده ها توسط خودتان ممکن است زمان بر باشد اما احتمالا همان چیزی است که گزارش شما به آن نیاز دارد.

در اختیار قراردادن منابع و همچنین روش جمع آوری داده ها به روزنامه نگارانی که قصد دارند موضوع گزارش شما را در آینده دنبال کنند کمک خواهد کرد.

چیزی که می خواستید را پیدا کردید؟

خیر → یک راهکار دیگر را امتحان کنید

بله →

پیداکردن داده های مناسب و یافتن آنها با فرمتی که قابل استفاده باشد دو موضوع کاملاً متفاوت است. بسیاری از وبسایت ها ممکن است به شما امکان دانلود مستقیم داده ها در قالب های مختلف (csv،xls ، pdf) را بدهند، در حالی که سایتهای دیگری را پیدا خواهید کرد که یک API را برای توسعه دهنده وب شما ارائه می دهند. در چنین شرایطی قبل از هر اقدامی، اطمینان حاصل کنید که در مورد موثق بودن اطلاعات خود و اخلاق حرفه ای مربوط به استفاده از آن به تمام سؤالات بالا پاسخ داده اید.

به مرحله ی پالایش و تحلیل بروید

قانون آزادی دسترسی به اطلاعات در کشورهای اردن ، تونس و یمن وجود دارد

مرحله ۳:

پالایش و تحلیل

هر زمان که داده های خود را در اختیار داشتید، می توانید فرایند پالایش و تجزیه و تحلیل آنها را شروع کنید.

پالایش داده ها با تبدیل آنها به فرمتی که قابل بهره برداری باشد شروع می شود، به عنوان مثال استخراج جداول از یک فایل پی.دی.اف (PDF) و وارد کردن آنها داخل کاربرگ اکسل[1].

مرحله بعدی بررسی برای پیدا کردن مقادیر نادرست، مفقود شده یا تکراری است.

صرف زمان بیشتری برای پالایش کامل یک مجموعه داده می تواند احتمال نتیجه گیری اشتباه را در طول مراحل تجزیه و تحلیل شما بطور چشمگیری کاهش دهد.

چگونه داده های خود را تجزیه و تحلیل کنید؟ یا چگونه با آنها «مصاحبه» کنید؟

۱- سعی کنید روی داده های خود اشراف خیلی خوبی داشته باشید

تجزیه و تحلیل داده ها شامل استخراج هرگونه معنا و مفهوم از آن است. برای انجام این کار ، شما باید داده های خود را بررسی کنید و سعی کنید به سوالاتی از این قبیل پاسخ دهید:

داده های من چه چیزی را در دنیای واقعی نشان می دهند؟ آیا آنها به درستی نمایانگر جامعه هدف من هستند؟ بزرگترین، کوچکترین و متوسط مقادیر کدام موارد هست؟

۲- سوالات مهم و اساسی مطرح کنید

کیفیت یک روزنامه نگار داده را می توان با توانایی وی در طرح سوالات مهم و اساسی در ارتباط با مجموعه داده های خود سنجید.

یک تجزیه و تحلیل خوب از شناخت خیلی خوب و دقیق موضوع نشأت می گیرد و اینکه سعی کنید بین آنچه انتظار دارید به وقوع بپیوندد و آنچه که داده های شما به شما می گویند ارتباط برقرار کنید.

[1] با استفاده از نرم افزار Tabula و ابزارهای OCR

مرحله ۴:

ارائه ی گزارش

آخرین مرحله در این فرایند، ارائه گزارش شماست. به یاد داشته باشید که نیازی نیست که همه گزارش های داده-محور تصویری باشند.

انتخاب سازوکار ارائه‌ی گزارش، بستگی به این دارد که از یک سو چه نوع داده ای را می خواهید ارائه دهید و از سوی دیگر افراد عضو تیم شما، چه مجموعه مهارتهایی دارند.

ویدئو

نقشه

مقاله

نمودار

۴. نمونه هایی از جهان عرب

برای تهیه این فصل، ما به سراغ چند مجموعه ی پیشرو از سراسر منطقه رفتیم تا تجربیات خود در زمینه کار با روزنامه نگاری داده را با ما در میان بگذارند.

در سراسر جهان عرب، روزنامه نگاران داده از شبکه‌ی الجزیره (Al Jazeera)، وبسایت إنکیفادا (Inkyfada)، وبسایت حبر (7iber)، اینفوتایمز (InfoTimes)، نون پست (Noonpost) و شبکه أریج (Arij network) اشکال مختلفی از گزارش های مبتنی بر داده را تولید کرده اند.

در فصل بعد، ما چند مطالعه موردی را از الجزیره، نون پست و وبسایت حبر به اشتراک خواهیم گذاشت.

الف) الجزیره

خانه های تخریب شده

بخش روزنامه نگاری داده و تعاملی شبکه ی الجزیره با نام AJLabs شناخته می شود. تیم خبری این بخش که همزمان با اوج بهار عربی در سال ۲۰۱۱ تشکیل شده است در مرکز اصلی شبکه الجزیره در شهر دوحه مستقر است و تمرکز خود را روی بیان موضوعات انسانی که در پشت داده هاست قرار داده است.

یکی از پروژه های این تیم که به شکل گسترده ای بازتاب پیدا کرد به نام «خانه های تخریب شده» (Broken Homes) است که به زبان های انگلیسی، عربی و بوسنیایی منتشر شده است.

«خانه های تخریب شده» جامع ترین پروژه ای است که تاکنون موضوع تخریب خانه ها (خانه های فلسطینیان) در اورشلیم و کرانه باختری که بیش از ۵۰ سال در اشغال نظامی اسرائیل بوده را دنبال کرده است.

در سال ۲۰۱۶ الجزیره در یک همکاری تنگاتنگ با سازمان ملل متحد، تخریب تک تک خانه ها در شرق اورشلیم را دنبال کرد. به نظر می رسد که این سال در نوع خود رکورد دار باشد چراکه در طول آن، ۱۹۰ سازه ویران و بیش از ۱۲۰۰ فلسطینی آواره شده یا آسیب دیده اند. این پروژه با آشکار ساختن تأثیرات انسانی تخریب ها بر مردم ساکن در آنجا، زمینه ی فهم این داده ها را فراهم می کند.

مستندات تصویری و ویدیویی ۳۶۰ درجه ای از برخی از نقاط اصلی جمع آوری شد تا خوانندگان بتوانند بقایای یک خانه ویران شده را شاهد باشند. خبرنگار ما در منطقه در تمام طول سال به سراسر اورشلیم شرقی سفر کرد تا با بسیاری از خانواده های آسیب دیده گفتگو کند.

ما پس از آنکه در اواخر سال ۲۰۱۵ شاهد تشدید خشونت ها بین اسرائیل و فلسطینیان بودیم، تصمیم به کار کردن روی این پروژه گرفتیم.

به طور همزمان دو هدف مد نظر بود: هم ببینیم که چگونه سیاست اسرائیل مبنی بر تخریب خانه ها تحت تأثیر افزایش تنش ها قرار می گیرد، و هم اینکه به خوانندگان نیز بفهمانیم که آمارهای تخریب ابعادی بیش از عدد و رقم دارد. هر عدد یک خانواده را نشان می دهد و هر رقم یک داستان را روایت می کند.

برای فراهم کردن یک بستر جغرافیایی برای گزارش، تصمیم گرفتیم از نقشه استفاده کنیم تا مکان هر یک از خانه های ویران شده را مشخص کنیم. در پایان هر ماه یک تفسیر کوتاه نوشتیم و یک اینفوگرافیک تهیه کردیم تا زمینه بیشتری برای درک موضوع فراهم شود.

این گزارش را از طریق لینک زیر بخوانید:
http://aljazeera.com/brokenhomes

ب) نون پُست (Noon Post)

ژنرال های طلا

در سال ۲۰۱۷ ، وبسایت نون پست، « جنرال های طلاها»، که یک پروژه بلندپروازانه بود را منتشر کرد که هدف آن پرده برداشتن از رابطه پیچیده بین ارتش مصر و کنترل آن بر اقتصاد کشور بود. این پروژه با انتشار بیش از ۱۲ قسمت، بزرگترین پروژه روزنامه نگاری داده عربی در منطقه است.

تیم خبری، از نمودارها و تجزیه و تحلیل های شبکه ای برای نشان دادن بهره برداری سیستماتیک از اقتصاد مصر به نفع طبقه ی حاکم استفاده کردند.

این پروژه به هر محقق یا روزنامه نگاری امکان دسترسی به داده ها و افزودن به آنها را می دهد. با استفاده از این رویکرد، نون پست توانست این گزارش را به یک منبع در حال رشد و توسعه تبدیل کند.

این پروژه موفق شد حجم زیادی از داده ها را قابل درک کند که در غیر اینصورت در صحنه سیاسی و اقتصادی مورد غفلت واقع می شدند.

اولین چالش بزرگی که تیم با آن روبرو بود، مرتب سازی انبوهی از داده های نامنظم بود. این مرتب سازی کافی نبود، ما می دانستیم که قبل از استفاده، باید هر بخش از داده ها را بررسی و اعتبار سنجی کرد.

قبل از این پروژه، هیچیک از اعضای تیم هیچ تجربه ای در زمینه تحلیل نمودار یا مدل سازی شبکه نداشت. ما زمان زیادی را صرف آموزش این نوع از تجزیه و تحلیل به خودمان و همچنین پیداکردن ابزارهای مناسب برای استفاده کردیم.

ما ابزارهای منبع باز و یا اختصاصی زیادی را بررسی و امتحان کردیم و در نهایت Linkurious (یک برنامه پیشرفته ی تجزیه و تحلیل نمودار) که در اسناد پاناما [۲] نیز از آن استفاده شده بود را انتخاب کردیم.

[۲] مجموعه‌ای از میلیون ها سند محرمانه از دفتر وکالت موساک فونسکا (یکی از پنهان‌کارترین شرکت‌های اقتصادی جهان) است که توسط منبعی ناشناس به روزنامه آلمانی‌زبان زوددویچه تسایتونگ رسیدند. این اسناد که دوره‌ای ۴۰ ساله را پوشش می‌دهند شامل اسنادی در ارتباط با پولشویی، فرار مالیاتی و دور زدن تحریم‌های بین‌المللی هستند.

یکی از محدودیتهای فنی برای تجزیه و تحلیل متن عربی پشتیبانی از کدگذاری UTF-8 [۳] است. با ترفندهای ظریفی توانستیم از اکثر قوانین پردازش زبان طبیعی (NLP) استفاده کنیم تا برنامه ما قابل جستجو باشد.

این پروژه در چندین رسانه برجسته عربی از جمله شبکه الجزیره و تلویزیون العربی به نمایش درآمد.

اگرچه این موضوع مورد استقبال خوبی قرار گرفت، ولی ما فکر می کنیم که گزارش داده ها به اندازه کافی مورد توجه قرار نگرفت.

روزنامه نگاری داده هنوز هم تا حد زیادی با روزنامه نگاری تصویری (مانند اینفوگرافیک) اشتباه گرفته می شود. این آگاهی به لطف کارگاه ها و برنامه های آموزشی که در سراسر منطقه برگزار شده اند در حال بهبود است.

کار روی «ژنرال های طلا» در مراحل اولیه یک تلاش بسیار رضایت بخش بود و فرصت های زیادی را برای ما فراهم کرد تا روش های جدید گزارش دهی را پیدا کنیم که امیدواریم دیگران را ترغیب به استفاده و توسعه ی این شکل از روزنامه نگاری کند.

به قلم: اسامه الصیاد، سردبیر ارشد سابق نون پست؛ که هم اکنون در شبکه تلویزیونی تی.آر.تی عربی [۴] مشغول به کار است.

این گزارش را از طریق لینک زیر بخوانید:
https://www.noonpost.com/tag/22582

[۳] این نوع کدگذاری برای زبان فارسی نیز استفاده میشود.

[۴] تلویزیون ماهواره ای عرب زبان وابسته به رادیو و تلویزیون دولتی ترکیه که به صورت ۲۴ ساعته پخش میشود.

ج) حبر

جهـان عـرب عـلاوه بـر گـزارش هـای تحقیقاتـی مطبوعاتـی تولیـد شـده توسـط سـازمان آریـج، دارای برخـی وب سـایت هـای روزنامـه نـگاری خوبـی از جملـه إنکیفـادا، حبـر و اینفوتایمـز اسـت.

بـا ایـن وجـود بسـیاری از عوامـل در پذیـرش روزنامـه نـگاری داده از سـوی رسـانه هـای عربـی نقـش داشـته اسـت و ایـن شـامل فقـدان اطلاعـات یـا داده هـای طبقـه بنـدی شـده و ناتوانـی در پیـدا کـردن یـا دسترسـی بـه آنهـا مـی باشـد زیـرا ایـن فرآینـد غالبـاً صـرف زمـان زیـادی را مـی طلبـد.

عـلاوه بـر ایـن ، اخبـار فـوری و آمـاده، بـه رایـج تریـن نـوع محتـوا بـرای شـرکت هـای رسـانه ای در جهـان عـرب تبدیل شـده اسـت و شـرکت هـای زیـادی وجـود ندارنـد کـه از داده هـا بـه عنـوان منبـع اصلـی محتـوا اسـتفاده مـی کننـد. بـه عنـوان مثـال، بسـیاری از شـرکتهای رسـانه ای در اردن بـه تبلیغـات پولـی وابسـته انـد، کـه همیـن امـر نـوع خاصـی از محتـوا را کـه فـوری و حسـاس بـه زمـان اسـت را تحمیـل مـی کنـد تـا بتوانـد تعـداد خواننـدگان را ارتقـاء دهـد. ایـن موضـوع، ویراسـتاران را مجبـور مـی کنـد کـه خـود را بـه اخبـاری کـه سـریع آمـاده میشـوند محـدود کننـد، بـدون آنکـه صبـر و حوصلـه ی کافـی داشـته باشـند تـا اطلاعـات در راسـتای اثبـات فرضیـات، جمـع آوری و تجزیـه و تحلیـل شـود.

هنـگام بحـث در مـورد عواملـی کـه باعـث تأخیـر در توسـعه روزنامـه نـگاری داده در جهـان عـرب مـی شـود، مـا همیشـه بایـد به

www.7iber.com

جنبه سیاسی مسئله نگاه کنیم. فقدان اطلاعات عمومی یکی از روشهایی است که مقامات برای جلوگیری از دسترسی مردم به اطلاعات و ساختن فرضیه ها و استدلال های خود استفاده می کنند. اگر روزنامه نگاران موفق به غلبه بر این مانع شوند، چگونگی استفاده از اطلاعات و توسعه مهارت های جدید را فرا می گیرند، تا حدی که برخی سازمان ها مجبور خواهند شد این مهارت ها را به عنوان هنر روزنامه نگاری در نظر بگیرند که نیاز به اولویت بخشی و پشتیبانی مالی دارد.

عوامل دیگر شامل بایگانی ضعیف، طبقه بندی و سطح بندی خصوصاً از سوی نهادهای رسمی می شود.

در برخی از کشورهای عربی ، قانون «حق اطلاع رسانی» اغلب علیه روزنامه نگاران استفاده می شود. هرچند که این قانون مؤسسات را مجبور می کند تا اطلاعات را به اشتراک بگذارند، اما به آنها این امکان را می دهد که زمان بیشتری برای پاسخگویی داشته باشند. این بدان معناست که ممکن است روزنامه نگاران تا ۳۰ روز منتظر دریافت جواب باشند و درخواست های آنها رد شود. اگر درخواست آنها رد شود، مراحل تجدیدنظر الزام آور نخواهد بود مگر اینکه به دادگاه مراجعه کنند و این امر می تواند پرهزینه باشد. این بدان معناست که قانون «حق اطلاع رسانی» بدون تدوین قوانین محرمانگی و امنیت اسناد دولتی بی ارزش خواهد بود.

این امر قطعاً لازم است به دلیل اینکه بسیاری از داده ها و اطلاعات بدون آنکه واقعاً با امنیت کشور در ارتباط باشند به صورت محرمانه طبقه بندی می شوند و در نتیجه وقتی شخصی درخواست اطلاعات می کند، به آنها گفته می شود که اطلاعات مورد نظر محرمانه است. مشکل دیگر در روزنامه نگاری داده، عدم توانایی تمایز بین بصری کردن داده ها و تهیه گزارش های مطبوعاتی بر اساس تجزیه و تحلیل داده ها است.

من معتقدم که برخی از گزارش هایی که در برقراری ارتباط بین فرضیه های خود با استفاده از داده ها موفق عمل کرده اند، روزنامه نگاری داده را به موضوعی مهم برای سازمانهایی که با تحقیقات و موضوعات پیچیده سروکار دارند تبدیل کرده است.

اگر این سازمان ها قادر به تامین منابع مالی بودند، می بایست چندین دپارتمان را به کارهای روزنامه نگاری داده اختصاص می دادند.

به قلم: **دانا جبریل**، روزنامه نگار وبسایت حبر (اردن)

۵. چگونه شروع کنیم

برای شروع اولین پروژه روزنامه نگاری داده، شما نیاز به گردهم آوردن ترکیب مناسبی از روزنامه نگاران و متخصصین فناوری دارید. این امر اغلب شامل شکستن چهارچوب ها و محدودیت های رایج سازمانی و کار در تمامی بخشها است.

گام اول شامل به دست آوردن موافقت مدیریت با انجام پروژه خواهد بود.

بر اساس تجربه خود ما، بهترین راه برای دستیابی به این هدف، گفتگو با سایر تیمهای کاری در مورد ماهیت کارهایی است که انجام می دهند. هدف شما باید پر کردن شکاف بین تیم تحریریه و فناوری باشد.

الف) پرکردن شکاف بین تحریریه و فناوری

هدف شما باید پر کردن شکاف بین تیم تحریریه و فناوری باشد. در اینجا به ریسک های ناشی از تمرکز بیش از حد روی یک رویکرد خاص اشاره می کنیم:

حاکمیت تکنولوژی/طراحی:
استفاده از رویکردی که در آن فناوری یا طراحی حاکمیت مطلق دارد ممکن است به یک محصول چشمگیر منجر شود اما اغلب به قیمت دیده نشدن یا تحت الشعاع قرار گرفتن اصل موضوع تمام خواهد شد. توصیه می شود که اشکال مختلفی از طراحی و فناوری را آزمایش کنید اما همیشه مطمئن شوید که گزارش خود را به بهترین وجه ممکن برای خوانندگان خود ارائه می کنید.

حاکمیت تحریریه:

از طرف دیگر ، وابستگی بیش از حد به فرآیندهای تحریریه سنتی غالباً منجر به گزارش های غیرقابل درک یا بسیار متنی می شود. معمولاً سازمانهای خبری مسیر روزنامه نگاری داده ی خود را از اینجا آغاز می کنند. اتخاذ تکنیک های جدید داستان پردازی به صورت مستمر به توسعه فرهنگ آزمایشگری و خلاقیت در اتاق خبر کمک خواهد کرد.

سناریوی ایده آل:

در حالت ایده آل، همه اقدامات شما در بخش های مختلف از جمله تحریریه، فناوری و طراحی باید در تعادل باشد. همه باید در راه تهیه بهترین گزارش ممکن با استفاده از تکنیک های مناسب برای ارائه به مخاطبان خود تلاش کنید.

ب) توسعه یک تیم موفق

ما از دو روزنامه نگار داده خبره پرسیدیم:

چه چیزی باعث ایجاد یک تیم روزنامه نگاری داده موفق می شود؟

در حال حاضر، روزنامه نگاری مبتنی بر داده هنوز توسط اکثر اتاق های خبر و رسانه های جهان عرب به چشم یک امر تجملاتی دیده می شود. اکثر مدیران بیشتر نگران حضور در فضای آنلاین و گزینش محتوای خود هستند، غافل از اینکه سوار شدن بر موج تحول دیجیتال باعث بهینه سازی این فرآیندها می شود.

من معتقدم که این شرایط را با کار کردن بر روی طرز فکر افراد نسبت به داده ها و همچنین ایجاد یک محیط کاری بازتر که این تحول را بپذیرد، می توان تغییر داد.

این امر نیاز به برقراری ارتباط با رهبران تیم و دعوت از متخصصین حوزه ی روزنامه نگاری داده دارد تا به کارکنان بخش های مختلف تمام جنبه های داده-محور بودن را نشان بدهند. همچنین، ما به ابتکار عمل های بیشتری برای شکسته شدن یخ بین فعالین حوزه ی رسانه و متخصصان فن آوری نیاز داریم.

در عین حال، روزنامه نگاران باید به جامعه ی استفاده کنندگان از «متن باز» بپیوندند تا به توسعه ابزارها و نرم افزارهای مناسب که از زبان عربی پشتیبانی می کنند، کمک کنند.

بهية حلاوة- بنیانگذار و مهندس داده در Data Aurora.

تنوع، عنصر اصلی برای ایجاد یک تیم روزنامه نگاری داده موفق است.

همه باید درک کنند که تنوع مهارت در تیم به معنای توانایی تولید یک کار جالب و منحصر به فرد است. روزنامه نگاری داده نمی تواند در محیط های بسته، کارکرد داشته باشد؛ بلکه نیاز به بحث و گفتگو، استدلال، برخورد با شکست و یادگیری از تجربیات دارد.

عالية شكتاي، تهیه کننده آنلاین.

نقشهای اصلی در تیم کاری:

اکثر گزارش های موفق در زمینه ی روزنامه نگاری داده، ترکیبی از نقشهای مختلف را شامل می شوند. این موضوع لزوماً به معنای بکارگیری چهار نفر مختلف نیست. در اغلب اوقات ممکن است شما یک روزنامه نگار با مهارت های طراحی یا توسعه دهنده داشته باشید.

جایگاه شغلی	مسئولیت
روزنامه نگار داده	روزنامه نگار داده وظیفه تهیه گزارش را بر عهده دارد. این فرد معمولاً دارای آموزش حرفه ای روزنامه نگاری است یا متخصص یک موضوع است که اشتیاق به تهیه گزارش های مطبوعاتی دارد.
طراح	نقش طراح این است که برای اطمینان از ارائه گزارش به بهترین نحو به مخاطبان، طرح های هنرمندانه و کاربردی تولید کند.
توسعه دهنده/ تحلیلگر داده/ متخصص داده	توسعه دهنده / تحلیلگر داده یا متخصص داده مسئولیت تبدیل و تجزیه و تحلیل داده ها را دارد تا برای بقیه اعضای تیم قابل فهم باشد.
ویرایشگر داده	ویرایشگر داده، ایده کلی گزارش را در نظر گرفته، تلاش می کند بهترین راه انتقال آن به مخاطبان را پیدا کند.

۶- ابزارها و مجموعه داده ها

ابزار	لینک
استخراج داده ها	
Tabula - استخراج داده ها از فایل های PDF	https://tabula.technology/
Document Cloud	https://www.documentcloud.org/
پالایش و تجزیه و تحلیل داده ها	
Google Spreadsheets	docs.google.com/spreadsheets
Open Refine	http://openrefine.org/
بصری کردن داده ها	
Datawrapper	https://www.datawrapper.de/
Infogram	https://infogram.com/
Flourish	https://flourish.studio/
بسترهای روزنامه نگاری داده	
Workbench	http://workbenchdata.com/ (بدون نیاز به کدنویسی)
R - Tidyverse suite	https://www.tidyverse.org/ (ویژه افراد برنامه نویس)
Python - Pandas	https://pandas.pydata.org/ (ویژه افراد برنامه نویس)

منابع اطلاعاتی مفید:

نام	نوع داده ها	لینک
UNDP (برنامه توسعه ملل متحد)	داده های توسعه انسانی جهان عرب	http://www.arab-hdr.org
اطلاعات عمومی بانک جهانی	داده های جمعیتی و اقتصادی جهان	https://data.worldbank.org/
وبسایت مراکز آمار محلی	داده های مشخص کشورها از جمله بهداشت، آموزش، سرشماری و داده های مربوط به منابع عمومی	به عنوان مثال: فلسطین: http://www.pcbs.gov.ps/default.aspx قطر: https://www.mdps.gov.qa

درباره ی نویسنده:

محمد الحداد، فعال و مدرس روزنامه نگاری داده است. مسئول واحد محتوای تعاملی الجزیره انگلیسی (AJLabs) است، جایی که به استفاده از داده ها برای تهیه داستان های بصری و تحلیلی به روشی جالب و کاربردی متکی است.

وی علاقمند است تا روزنامه نگاری داده را در جهان عرب از طریق جلسات آموزشی دوره ای و حضور در کنفرانس های بین المللی توسعه دهد. او بنیانگذار پایگاه PalestineRemix.com، وبسایت غنی چند رسانه ای است که به چهار زبان (انگلیسی، عربی، ترکی و بوسنیایی) برای روایت موضوع فلسطین و اسرائیل فعالیت می کند.

اشتیاق او یافتن راههای جالب برای گفتن موضوعات انسانی پنهان در داده ها است.

ویرایش شده توسط:
منتصر مرعی (موسسه رسانه ای الجزیره)
علیاء کنعان (موسسه رسانه ای الجزیره)

با مشارکت:
یارنو ریتزن - تهیه کننده آنلاین
فراس غاني - ویراستار آنلاین
شکیب أسرار - تهیه کننده آنلاین
علاء بطاینة - تهیه کننده آنلاین

معهد
الجزيرة للإعلام

AJMInstitute

+974 44897666
institute@aljazeera.net
http://institute.aljazeera.net/